

ΤΟ ΛΟΓΙΣΜΙΚΟ *MULTITERM '95* ΤΗΣ TRADOS GMBH ΩΣ ΕΡΓΑΛΕΙΟ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗΣ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΟ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ: Η ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΒΑΣΗΣ "ΓΗ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΟΣ" - GEANDER 3.0

Ρέντζος Ιωάννης

***Δρ Γεωγραφίας - Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο - ΓΔ VII
irentzos@europarl.eu.int***

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το κείμενο αυτό περιγράφει την ανάπτυξη εφαρμογών του λογισμικού *Multiterm '95* της *Trados GmbH* καθώς και τη δοκιμαστική τους χρήση ως (1) εργαλείου υποδομής συγκρότησης βάσης δεδομένων, δηλαδή γεωγραφικών επιστημονικών όρων, κειμένων και κυρίως εικόνων γεωγραφικού περιεχομένου και (2) την αξιοποίηση της βάσης αυτής ως μέσου διδασκαλίας στην αίθουσα και στο εργαστήριο ανθρωπογεωγραφίας και ως μέσου ατομικής μελέτης των φοιτητών.

Το λογισμικό, στο οποίο επισημαίνονται ελάχιστες αδυναμίες, αξιολογείται ως απόλυτα ικανοποιητικό, φιλικό διαλογικό και προτείνεται ως ένα εκπαιδευτικό εργαλείο που μπορεί να συμβάλει, με κατάλληλη καθοδήγηση, στην προαγωγή του μαθήματος της γεωγραφίας.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: *Geander, Multiterm, βάση δεδομένων, γεωγραφία, ορολογία.*

ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ - ΓΕΝΙΚΑ

Το λογισμικό *Multiterm '95* της *Trados GmbH* το οποίο περιγράφουμε εδώ (και το οποίο χρησιμοποιήσαμε αρχικά για πολύγλωσση ορολογική τεκμηρίωση στα πλαίσια υπηρεσιακής σχέσεώς μας στην Υπηρεσία Ορολογίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, Λουξεμβούργο), αποτελεί ένα δυνατό εργαλείο για χρήση εκπαιδευτικής τεκμηρίωσης παντός είδους και για κάλυψη πολλών διδακτικών αναγκών στην αίθουσα διδασκαλίας και στο εργαστήριο ασκήσεων και εφαρμογών.

Το λογισμικό *Multiterm '95* της *Trados GmbH* (*Trados, 1995*) δέχεται, στην επαγγελματική του έκδοση (version), απεριόριστο αριθμό λημμάτων (υπό μορφή εννοιών ή τίτλων) και επίσης πολυάριθμα πεδία πρόσβασης. Θα δούμε σχετικές λεπτομέρειες στην παρουσίαση της βάσης «Γη και Άνθρωπος» - *Geander*.

Η ΒΑΣΗ «ΓΗ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΟΣ» - GEANDER

Η βάση «Γη και Άνθρωπος» - *Geander*, με 4000 λήμματα και 1050 εικόνες, αποτέλεσε για τον υπογράφοντα αρχικά εργαλείο τεκμηρίωσης, δηλαδή εισαγωγής, αναζήτησης και διαχείρισης ετερόκλιτου τεκμηριωτικού υλικού και κατόπιν αντικείμενο επιτυχούς δοκιμαστικής διδακτικής χρήσης του στο Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας (τώρα: και Ιστορίας) και στο Τμήμα Ανθρωπογεωγραφίας (τώρα: Γεωγραφίας) του Πανεπιστημίου του Αιγαίου, για τα μαθήματα Ανθρωπογεωγραφίας και Διδακτικής της Γεωγραφίας, που διδάσκονταν, αντίστοιχα, στο κάθε ένα από τα τμήματα αυτά.

Εικόνα 1: Αριστερά: Μορφή του λήμματος «00», ως προτερότιμης σελίδας της βάσης «Γη και Άνθρωπος - Geander 3.0». Δεξιά: Επεξήγηση των ονομάτων των πεδίων πρόσβασης. Geander σημαίνει «γαίανδρος», άνθρωπος της γης...

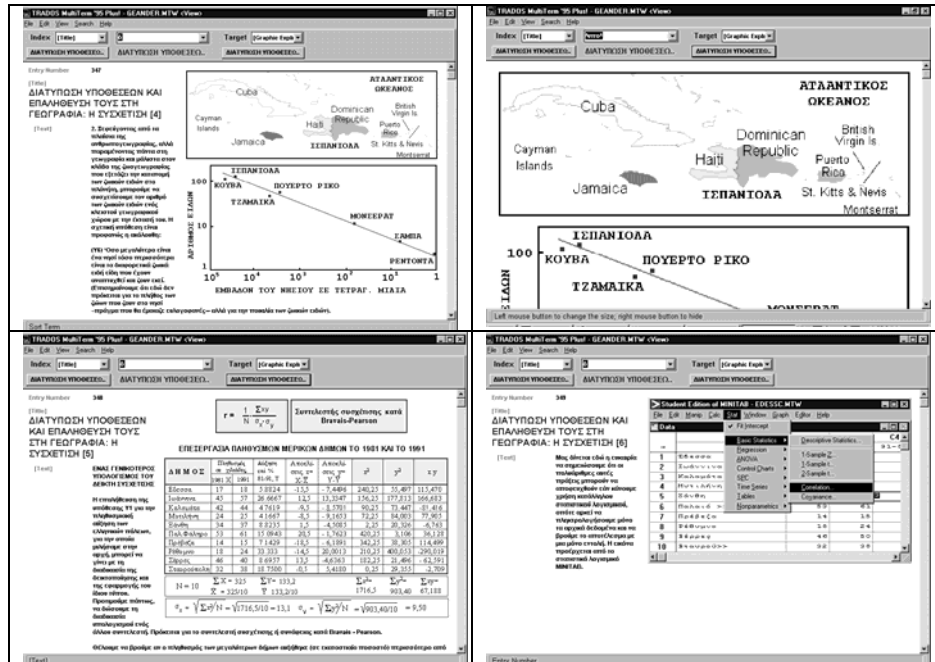
Επειδή, για λόγους τεχνικούς, δεν έγινε δυνατή η αγορά και περαιτέρω εκτεταμένη χρήση του λογισμικού, η περιγραφή που δίνεται εδώ ανταποκρίνεται στα δεδομένα της περιόδου 1997-98 και 1998-99. (Τα προηγούμενα έτη είχαμε χρησιμοποιήσει άλλες τεχνικές τεκμηρίωσης, και κατόπιν, μέχρι σήμερα, η βάση τροφοδοτεί την ομώνυμη ιστοσελίδα: <http://www.geocities.com/irentzos/index.html>).

Στην περιγραφόμενη βάση (εικόνα 1, αριστερά), κάθε λήμμα εισάγεται με δεκαέξι πεδία πρόσβασης/προσδιορισμού, που δεν είναι όλα απαραίτητα για όλα τα λήμματα. Τα πεδία αυτά, μαζί με τις επεξηγήσεις τους, που δίνονται στη δεύτερη «σελίδα» της βάσης, είναι (εικόνα 1, δεξιά):

- Τίτλος του λήμματος.
- Συγγραφέας του λήμματος. Παραλείπεται όταν είναι του δημιουργού της βάσης.
- Βιβλιογραφική πηγή, εφόσον υπάρχει.
- Ανάπτυξη του λήμματος.
- Σχετικά με το λήμμα βοηθήματα.
- Προτάσεις για επεξεργασία του λήμματος και ασκήσεις.
- Λέξεις κλειδιά ή λεξιλόγια.
- Ορολογία από το λήμμα. Βοηθάει στην αναζήτηση μέσω κάποιων όρων.
- Ονόματα σχετικά με το λήμμα. Βοηθούν στην αναζήτηση μέσω ονομάτων.
- Τοπωνύμια σχετικά με το λήμμα. Βοηθούν στην αναζήτηση ενός λήμματος μέσω κάποιων τοπωνυμίων.
- Άμεσες παραπομπές στο λήμμα.
- Χρονολογίες σχετικές με το λήμμα.
- Λέξεις κλειδιά σχετικές με την εικονογράφηση του λήμματος.
- Θέση στο Διαδίκτυο (Internet) σχετική με το λήμμα, εκτός γραμμής, πάντα.
- Ταξινομημένες αριθμητικές τιμές.
- Αριθμητικά δεδομένα.

ΧΡΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΒΑΣΗΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ GEANDER

Όπως γίνεται φανερό από τα προηγούμενα και όπως αντιλαμβάνεται ο εκπαιδευτικός που έχει εμπειρία σχετικά με βάσεις δεδομένων, η ανάπτυξη Multiterm/Geander επιτρέπει πολλές εφαρμογές. Γίνονται μάλιστα περισσότερες λόγω της εύκολης χρήσης εικόνας, που μάλιστα, όπως θα εξηγήσουμε, μεγεθύνεται.

Εικόνα 2: Επάνω: Δύο σχήματα στην κανονική τους διάσταση (αριστερά) και σε μεγέθυνση (δεξιά). Κάτω: Έτοιμοι πίνακες στατιστικής (αριστερά) και παρουσίαση της χρήσης λογισμικού (δεξιά) που μπορεί να χρησιμοποιηθεί από τους φοιτητές.

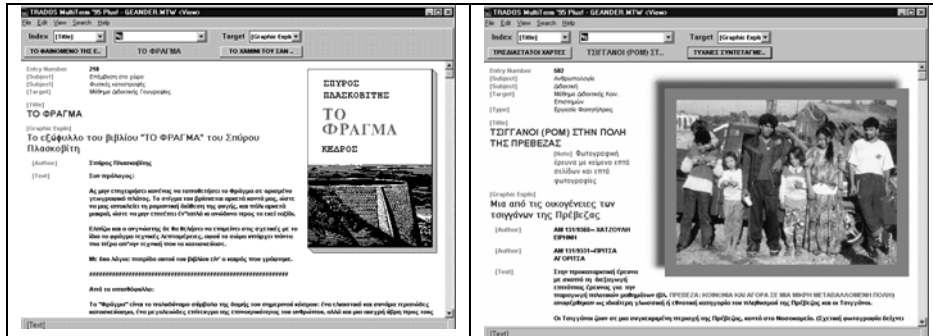
Εκτός από άμεσες ανάγκες τεκμηρίωσης, όπως για παράδειγμα, ένας τίτλος βιβλίου ή μια εικόνα, στη βάση μπορούν να εισαχθούν ολόκληρα μαθήματα (εικόνα 2) τα οποία μπορούν να παρουσιαστούν με χρήση της βάσης ως πηγής. Ένα μάθημα, για παράδειγμα, με πίνακες στατιστικής, που πρέπει να επιδειχθούν και να μελετηθούν στην αίθουσα διδασκαλίας, διευκολύνεται, εάν ο διδάσκων ανατρέξει στο αντίστοιχο λήμμα. Δεν απαιτείται πάντα φορητός υπολογιστής και προβολέας. Η μεγέθυνση που επιτυγχάνεται στο Multiterm, επιτρέπει τη χρήση μιας απλής συσκευής τηλεόρασης (monitor) αντί για μεγέθυνση με προβολέα.

Η βάση, εγκατεστημένη στο δίκτυο, μπορεί να χρησιμοποιηθεί για υπόδειξη βιβλίων με απεικόνιση του εξωφύλλου και «δημοσίευση» φοιτητικών εργασιών (εικ. 3).

Η βάση δεδομένων Geandrer είναι στην πραγματικότητα, μια «βάση βάσεων» που ενεργοποιούνται με στίξη (click) στην τρίτη σελίδα. Από εκεί παραπεμπόμαστε στην εισαγωγική σελίδα της επιμέρους υπό-βάσης και στη συνέχεια στο πρώτο λήμμα (εικ. 4).

Η αριστερόπλευρη (*λέξη), δεξιόπλευρη (λέξη*) και αμφίπλευρη (*λέξη*) χρήση του χαρακτήρα αναζήτησης (*, γνωστού wildcard) επιτρέπει την επισήμανση απλών λέξεων ή, ακόμα, την πραγματοποίηση απλών υπολογισμών (εικόνα 4).

Τέλος η οργάνωση της βάσης με το λογισμικό Multiterm, χάρη στα πεδία ιδιοχαρακτηριστικών και πεδία κειμένου αυξάνουν τις δυνατότητές της (εικ. 4).

Εικόνα 3: Αριστερά: Λήμμα με εξώφυλλο υποδεικνυόμενου βιβλίου. Δεξιά: Λήμμα από εργασία φοιτητών/φοιτητριών.

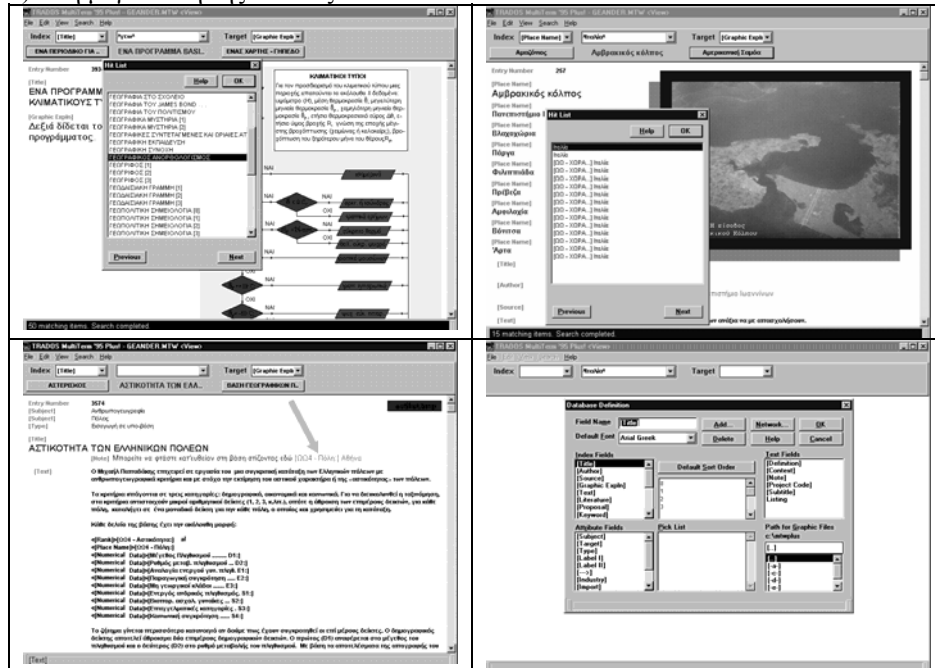
ΙΔΙΑΙΤΕΡΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ MULITERM/GEANDER

Από τις ελάχιστες – για λόγους μη εμπλοκής σε ζητήματα copyright – επιδείξεις της βάσης «Γη και Άνθρωπος» - Geander 3.0, και με αφετηρία τις αντιδράσεις των φοιτητών, συναγάγαμε το συμπέρασμα ότι η βάση αυτή καθαυτή αλλά και οι διευκολύνσεις που παρέχονται από το λογισμικό Multiterm (όπως η μεγέθυνση της εικόνας) συντελούν σε μεγάλο βαθμό στην άριστη οργάνωση ενός ετήσιου μαθήματος - ύλης ή ενός επιμέρους ωριαίου μαθήματος - διδασκαλίας. Ιδιαίτερα, η εύκολη πρόσβαση σε αρχεία bmp (εικόνα 5) που έχουν το πλεονέκτημα εύκολης επεξεργασίας με απλά μέσα (paint) καθιστούν το σύνολο λογισμικό/βάση ένα χρήσιμο εργαλείο διδασκαλίας της γεωγραφίας-ανθρωπογεωγραφίας. Δεν είναι λοιπόν παράδοξο, που στην πρώτη, τότε, φάση, διάδοσης του Internet, το 1998-99, μερικοί τελειόφοιτοι του Τμήματος Γεωγραφίας «συνέκριναν» τον Geander με το Διαδίκτυο!

Τα ιδιαίτερος θετικά στοιχεία που επισήμαναν οι φοιτητές στον Geander αφορούν:

- 1) την βεβαιότητα ανεύρεσης του ζητούμενου (αφού το ζήτημα έχει μελετήσει εκ των προτέρων ο διδάσκων που έχει οργανώσει τη βάση),
- 2) τη χρήση ελληνικής γλώσσας (που δεν δημιουργεί ανισότητα μεταξύ αγγλομαθών μαθητών/φοιτητών και μη),
- 3) την εύκολη παραγωγή πολλών καταλόγων δεδομένων (με wildcard και export), ανάλογα με το πεδίο πρόσβασης,

- 4) την άμεση πρόσβαση σε αρχεία bmp (και όχι gif ή jpg που δύσκολα υφίστανται επεξεργασία).
- 5) τη μεγέθυνση της εικόνας.

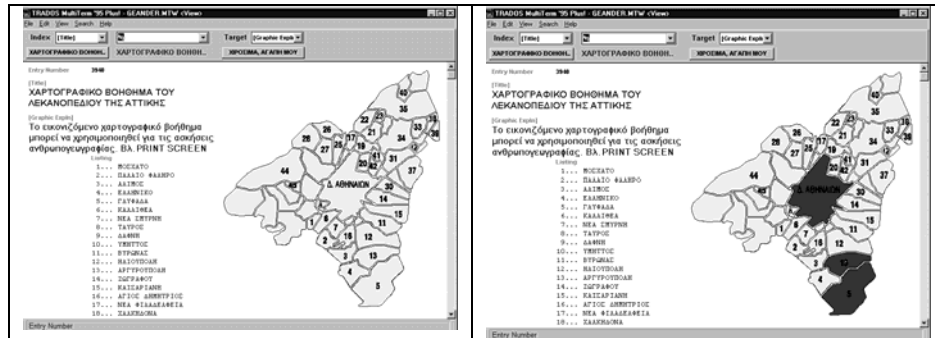

Εικόνα 4: Επάνω: Αναζήτηση όρων που περιέχουν την ακολουθία *γεω* (αριστερά) και τη λέξη *Ιταλία* (δεξιά) π.χ. ως χώρα εγκατάστασης μεγάλης παγκόσμιας επιχείρησης. Υπολογίζεται έτσι το πλήθος των ιταλικών πολυεθνικών μέσα στις «500 του περιοδικού Fortune» που είχαν εισαχθεί στη βάση. Κάτω: Εισαγωγή σε μια υπό-βάση και παραπομπή (με το βέλος) στο πρώτο της λήμμα (αριστερά) και εμφάνιση του πλαισίου αρχικής οργάνωσης της βάσης (δεξιά).

ΜΕΡΙΚΕΣ ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ ΤΟΥ MULTITERM/GEANDER

Ως αδυναμίες στο λογισμικό Multiterm της Trados, που είναι προορισμένο κυρίως για διαχείριση πολύγλωσσης ορολογίας, επισημάναμε τα εξής:

- 1) Το λήμμα, ως σύνολο, δεν τυπώνεται με μια εντολή αλλά πρέπει να ανασυνταχθεί σε αρχείο MS Word, με μία εντολή κατά πεδίο και εισαγωγή της εικόνας στο ίδιο αρχείο.
- 2) Η χρήση των γραμματοσειρών δεν είναι ελεύθερη κατά λήμμα αλλά πρέπει να έχει αποφασιστεί στη φάση της δημιουργίας της βάσης για κάθε πεδίο, για όλα τα λήμματα που θα εισαχθούν.
- 3) Η εισαγωγή αριθμητικών στοιχείων γίνεται σαν εισαγωγή αλφαβητικών χαρακτήρων, οπότε η κατ' αύξοντα αριθμό διαδοχή π.χ. των αριθμών 1, 2, 9, 11 κ.λπ. εμφανίζεται ως 1, 11, 2, 9 Για το λόγο αυτό πρέπει να προηγηθεί ισόψηφη κανονικοποίηση με μηδενικά (01, 02, 09, 11).

Εικόνα 5: Το διατιθέμενο αρχείο σε bmp μέσα στο λήμμα «χαρτογραφικό βοήθημα του Λεκανοπεδίου της Αττικής» (αριστερά) επιτρέπει τη χαρτογραφική επεξεργασία ανάλογα με τις ανάγκες (δεξιά).

ΓΕΝΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Μαθήματα τέτοια όπως η γεωγραφία, στην οποία, τόσο οι επιμέρους επιστημονικοί όροι και τα ποικίλα ονοματολόγια, όσο και τα κείμενα, αλλά ιδιαίτερα οι εικόνες και μάλιστα οι χάρτες διαφόρων κλιμάκων και διαστάσεων αποτελούν αντικείμενο συχνής χρήσης, μπορούν να επωφεληθούν από μια παρόμοια βάση, σε σχολικό περιβάλλον.

Άλλα μαθήματα με χρονολογίες, ονόματα και εικόνες (π.χ. στην ιστορία, φωτογραφίες των ελλήνων πρωθυπουργών, ή χάρτες της Ελλάδας στις διάφορες περιόδους της εδαφικής επέκτασης της) προσφέρονται ιδιαίτερος για βάση με ωραία επιλογή πεδίων. Για παράδειγμα, πληκτρολογώντας μια χρονολογία, 1897, βρίσκουμε ποιος ήταν πρωθυπουργός ή τη χαρτογραφική εικόνα της χώρας εκείνη ακριβώς τη χρονιά.

Μπορούμε, γενικότερα, να πούμε ότι η συγκρότηση μιας διδακτικής βάσης από τον ίδιο το διδάσκοντα για τις δικές του τεκμηριωτικές και διδακτικές ανάγκες αποτελεί ένα εργαλείο «οικονομίας», με το οποίο, δηλαδή αριστοποιεί το διατιθέμενο χρόνο του, και τη χρήση του διατιθέμενου υλικού. Προάγει έτσι τη δουλειά του και βελτιώνει, αν το επιθυμεί, την εικόνα του αντικειμένου που διδάσκει και του ίδιου του επαγγελματικού του προσώπου.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Trados (1995), Multiterm '95.